

„BALATONRÓL, JÖVŐRŐL 2023/24” KLÍMA- ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI
VERSENY A BALATON KIEMELT TÉRSÉG KÖZÉPISKOLÁI SZÁMÁRA
(KLÍMASÉTA)

Készítette: Marcali Berzsényi Dániel Gimnázium

10. b osztály

NatureFaces csapata

MARCALI

Földrajzi fekvése

- Somogy vármegye 3. legnagyobb települése népesség alapján.
- Balatontól 14 km-re, délre található.
- A település szőlő- és borgazdaság szempontból a balatonboglári borvidék részét képezi.

Története

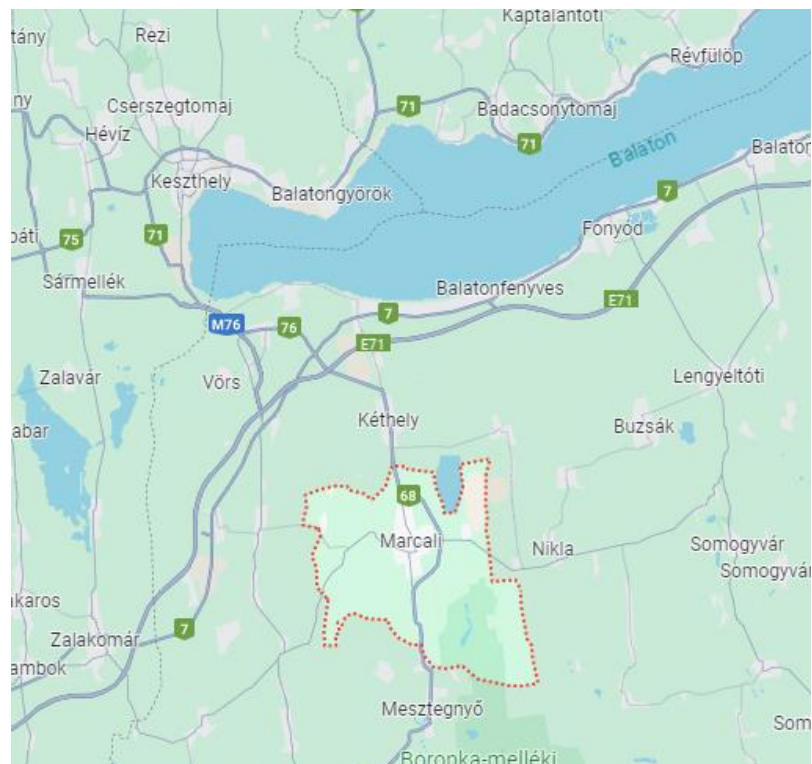
- Marcali a Pécz nemzetségből származó Marczali család ősi birtoka volt.
- Zsigmond király 1411-ben királyi adományként Marcali Miklósnak és Dénesnek adta a várost.
- 1448-ban már városi kiváltságokkal is rendelkezett.
- 1488-ban, Marczali László halála után a Báthori család birtokába került.
- A török hódoltság idején járási székhely volt.
- A 20. század elején Somogy vármegye már Marcali járásához tartozott.
- 1926-ban hozzácsatolták a szomszédos Nagygomba községet.

Mióta város?

- 1977 óta van városi rangja, ekkor csatolták hozzá Bizét, Boronkát és Horvátkútot.

Nevezetességei

- Széchenyi-kastély
- Római Katolikus templom
- Bernáth Galéria
- Marcali Városi Gyógyfürdő és Szabadidőközpont
- Marcali Múzeum
- Kiss László Sportcsarnok (Marcali Városi Sportcsarnok)
- Berzsenyi Dániel Városi Könyvtár
- Forgách Pince

Múltja és jelene

A Balaton mocsárvilágából kiemelkedő Marcali-hátságán jött létre. Már az újkőkorban éltek ezen a tájon, amit régészeti leletek is bizonyítanak. A települést 1448-ban említik először, mint mezővárost. Az 1900 évek elején a mezőgazdaság volt meghatározó Marcaliban, ipari gyár csak három volt, melyek együtt is csak hetven személyt foglalkoztattak. A település szőlő- és borgazdasági szempontból a Balatonboglári Borvidék részét képezi. Egyes leletekben említik a Marcel szőlője nevű földrajzi nevet. A Marcel a latin Marcus egyik változata tehát a település névadója lehet, eszerint a Marcali elnevezés azt jelenti, hogy Marcel tulajdona, birtoka.

A Marcalihoz tartozó Boronka mellett található: a Boronkai-víztározó, mely a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet részét képezi. A helybéliek korán felfedezték a Balaton idegenforgalmi jelentőségét és a környezetében található termálvizek biológiai fontosságát. A Marcali Városi Fürdő 2003 augusztusában nyitotta meg kapuit, minősített gyógyvízzel rendelkezik, mely nátrium-hidrogén-karbonátos, kloridos jellegű. A marcali gyógyvízzel eredményesen kezelhetők a reumatikus, térd-csípő-gerinc és egyéb ízületi bántalmak, nőgyógyászati megbetegedések, és idegrendszeri panaszok.

Turista útvonalai

Marcaliban 4 turistaútvonal található, melyek kiindulás pontja a Kulturális Korzó.

Az első túraút (zöld sáv), átszeli a várost, egyik irányban a Déli-út, mely kezdetekben a 68-as főútvonalát követi, majd a Kátyú-patak fából készült hídján átkelve indul kifelé a városból. Kanyargós utcákon haladva, szántóföldek mellett a Bernát-kútig lehet eljutni, ahol asztal és ülőhelyek várják a turistákat. Gyönyörű tölgyeket, hársfákat csodálhatunk meg az út során, mely 4,5 km hosszú, és körülbelül 1,5 óra alatt tehető meg. A másik irányban az Északi-út, ugyanennek a túraútvonalnak a része, a Kulturális Korzótól kiindulva a Kezesfáig tart, a város utcáin haladva elérjük a Boldog Gizella templomot, ahol az egykori Forgách-pince felé folytathatjuk utunkat. A Marcali-hátra felkapaszkodva csodálatos panoráma tárul elénk. Tiszta időben a Balaton és a Boronkai-víztározó is jól látható. Innen keskeny ösvényen lehet leereszkedni a völgybe, majd észak-nyugati irányba haladva csodálhatjuk meg a táj szépségeit, miközben lassan eljuthatunk végcélunkig. Az útvonal 9 km hosszú, és körülbelül 2,5 óra alatt tehető meg.

A második túraút (zöld+) a Boldog Gizella templomnál vesz más irányt, egy jelentősen rövidebb úton jut el a túrázó a Kezesfához. Az útvonal hossza körülbelül 1,4 km, mely 25 perc alatt teljesíthető.

A harmadik túraútvonal (zöld háromszög) egy kőobeliszkhöz vezet, mely Berzsenyi Dániel emlékét őrzi. Gyönyörű kilátás nyílik a városra és környékére erről a helyről is. Az útvonal hossza 1,2 km és körülbelül 30 perc alatt tehető meg ez a távolság.

A negyedik túraútvonal (piros sáv) a Kulturális Korzótól a Zuhogóig tart, öreg tölgyek kísérik a túrázót, majd szinte érintetlen erdős részen haladva juthatunk el végső célunkig. A túra hossza 4,5 km, és körülbelül 1,5 óra alatt tehető meg.

Városüzemeltetés bemutatása – GAMESZ Marcali

Feladata a lakosságot körülvevő környezetnek állandó fejlesztése, szépítése, amelyen keresztül az emberek élettere tetszetősebb, harmonikusabb lesz. Feladatuk sokrétű, amely magába foglalja a meglévő területek karbantartását, fejlesztését, a város zöld felületeinek növelését, virágosítást, fűnyírást, zöldterületek kaszálását, csapadékvíz elvezető rendszerek karbantartását, A feladatok ellátását 20 fő közalkalmazott, emellett 25 fő közfoglalkoztatott végzi.

- Mintegy 400 m²-nyi virágágyás van Marcaliban, amit évente 2 alkalommal ültetnek be egynyári, valamint kétnyári virágokkal. A városban 7300 db fa található, melyek gondozását, fiatalítását és pótlását is a városüzemeltetés végzi.
- A zöldfelületek ellátása mellett további feladataik is vannak, mint pl. óvodák bölcsőde, öregek otthona, sportpályák, játszóterek, önkormányzati épületek karbantartása. Fontos részét képezi a karbantartási feladataiknak a kerékpárutak, hidak, belterületi közutak, csapadékelvezető árkok tisztántartása, állapot javítása.
- Az Intézmény feladatkörébe tartozik még az előre nem tervezhető, rendkívüli események okozta károk helyreállítása az erre szakosodott szervezetekkel összehangolva. A város által szervezett rendezvények, kulturális események igény szerinti kiszolgálása.

Zöld területek karbantartása:

Parkosítás, zöldterület gondozás:

- A virágos közterületek és a parkok fontos szerepet játszanak Marcali életében.
- A pihenést és a kikapcsolódást szolgálják.
- Közel 7600 fa található Marcali közterületein.
- A városban 5 nagyobb kiterjedésű és jelentőségű park található.

Virágosítás:

- Minden év során 2 alkalommal kerülnek az ágyások beültetésre.

- Májusban egynyári virágokkal, melyekből 9.000-10.000 tő kerül kihelyezésre a városba.
- Szeptemberben kezdik meg a kétnyári virágok ültetését közfoglalkoztatottak közreműködésével. 9000 db árvácska és nefelejcs kerül az ágyásokba.
- A növények öntözését a nyári időszakban minden nap reggel 5 órától 10 óráig végzik.

A séta végén a sportpályán lehet ezt a kérdőívet kitölteni:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeMn_eQPmH3MLQtN-MbX8YUkcxgc3FKDmQWY8Cxvz9FLeO4aw/viewform

Marcali és kistérsége környezetvédelmi programja

Marcali a Marcali Többcélú Kistérségi Társulás részeként több településsel együtt alakította ki környezetvédelmi programját, mely az önkormányzat honlapján mindenki számára elérhető.

A környezetvédelmi program részletesen foglalkozik a kistérség és egyben Marcali vízgazdálkodásával, hulladékgazdálkodásával, levegő minőségével, zaj- és rezgésvédelemmel. bemutatja a település földrajzi elhelyezkedését, természeti környezetét, valamint intézkedési programjavaslatokat tesz.

Marcali földrajzi fekvése, klimatikus jellemzői, vízgazdálkodása:

Dunántúli-dombság 4 földrajzi kistájának kisebb nagyobb részét foglalja magába, így természeti képe a viszonylag csekély függőleges tagoltság ellenére is változatos. Nyugaton a Kis-Balaton-medence peremén helyezkedik el.

Marcali, halmazos szerkezettel. Ezek a települések több közúti kapcsolattal is rendelkeznek, csomóponti szerepűek. A beépítésekre jellemző a hosszútelkes, oldalhatáron álló épületekkel rendelkező szerkezet. Az épületek általában merőlegesek a főutcára, azonban nem egy esetben találunk az utcával párhuzamos kialakítású lakóépületet is.

A Nyugat-Belső-Somogy futóhomokformákkal tagolt hordalékkúp-síksága a Zalaapáti-hát és a Marcali-hát között a Kis-Balatonról a Dráva völgyéig húzódik.

Marcali kistérség által érintett területről a patakok a Kis-Balaton felé futnak. Jellemzőek a tágas lapos mélyedések és a köztes, többnyire É-D-i irányban rendeződött buckasorok, lepelhomokkal fedett teraszszerű formák rendszere. A lapos vápák helyenként vizenyősek, mocsári-láp jellegűek, míg a magasabb homokfelszínek szárazabb ökológiájú termőhelyek.

A Marcali-Hát a Balatonkeresztúr-Balatonberény vonalától dél felé 50 km hosszúságban Nagyatádig húzódó dombvonulat.

A Marcali-Hát pannóniai homok és agyag, valamint pliocén keresztretegzett homokrétegek építik fel.

A Marcali-Hát a kiemelkedése előtt a hordalékkúp térszíni tartozéka volt. A lejtőkön, lejtőlábakon és a peremi lépcsős szinteken helyenként jelentős vastagságban halmozódtak fel murvás-homokos-lössös, szemipedolitsávokkal tagolt lejtőüledékek.

A legnagyobb kiterjedésű szőlők a kiváló talajadottságokkal rendelkező Marcali-háton található. A Marcali-háton egy önálló borút kialakításra Kéthelytől Böhönyéig.

A Marcali Kistérség által érintett terület mérsékelt meleg- mérsékelt nedves éghajlatú. Az Atlanti-óceáni és mediterrán hatások egyaránt érvényesülnek a térség éghajlatában. A domborzati viszonyok éghajlatot befolyásoló hatása közepes mértékű. A helyi klímára a domborzat mellett a talajadottságok, a növényzet, a vízfelületek vagy vizenyős térszínek gyakorolnak hatást.

Az évi napfénytartam 2000 óra körüli, nyáron 800, télen pedig 200 órán át süt a nap.

Az évi középhőmérséklet nagyjából 10 °C, de a Balaton közelében egy-két tizeddel magasabb. A vegetációs időszak középhőmérséklete 16,5 °C. A fagymentes időszak hossza 193-198 nap (ápr. 10-okt. 25 között).

A területre hulló éves csapadékmennyiség 700-800 mm körül alakul. A tenyészidőszak átlagos csapadékösszege 350-450 mm.

A leggyakoribb szélirány a kistérség területén É-i, az átlagos szélesség 3 m/s körüli.

A talajvíz mélységét a csapadékviszonyok mellett a domborzati viszonyok határozzák meg. A talajvíz szint ingadozása az időjárási viszonyoktól függően alakul. A Marcali háton a talajvíz a táj nagyobb részén 4-6 m között áll, a völgyekben már 2 m-nél elérhető, de a magasabb felszíneken helyenként még 10 m- en sem fordul elő.

A térség bőséges természeti adottsága a termákvízkinccs. A termákvíz gyógyászati hasznosításával a térség idegenforgalmi adottságainak egyenletesebb kihasználtságát kell elősegíteni.

A kistérség vízfolyásainak nagy többsége közvetlenül vagy közvetve a Balatonba torkoló közepes vízgyűjtőjű, az év nagy részében kis vízhozamú patak és csatorna.

A patakok, csatornák számos mesterséges tavat, tórendszert táplálnak, amelyeket részben a Balaton vízminőségének védelmében – Marcali-tározó –, részben haltenyésztés céljából hoztak

létre. Duzzasztással az 1980-as években vízminőségvédelmi céllal létesítették, hogy a marcali szennyvíztelep utótisztítójaként biztosítsa a Balatonba tovább folyóvíz kellő tisztaságát.

A terület nagy része a Boronkai vízfolyás vízgyűjtőjébe tartozik. A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet 1991-ben lett védetté nyilvánítva, területe 8232,3 hektár, melyből 499 ha fokozottan védett. A Tájvédelmi Körzet a Dunántúli-dombvidék nagy tájának a nyugati felében a Belső-Somogy középtájon helyezkedik el.

A patakok a dombok között kiszélesednek, a lefolyástalan területeken tavacskákat, mocsárréteket, lápos területeket, égerlápokat alkotva. A terület víztartalékait tovább növeli, hogy a Boronka-patak visszaduzzasztásával több halastavat is kialakítottak.

Klímaséta helyszínei

Mi a Berzsényi Dániel Gimnázium tanulói az információk gyűjtése közben alakítottuk ki városunk klímasétájának koncepcióját, terveztük meg beszélgetések során az útvonalat.

Kiindulási pont: Marcali Berzsényi Dániel Gimnázium sportpálya

Kiindulási pontként a gimnázium sportpályáját választottuk. A sportpálya felújítására a 2021/2022-es tanévben került sor, a Magyar Kézilabda Szövetség támogatásával. Egy beton alapozású, palánkkal és védőhálóval körbevett, UV álló, polipropilén borítású „Gerflor Taraflex” kézilabda pálya készült el ebben a tanévben: Az előző sportpálya egy már nagyon rossz minőségű mélyedésekkel, repedésekkel teli aszfaltborítású, sportolásra alkalmatlan felületű, balesetveszélyes terület volt.

Innen elindulva a volt kollégium épülete, és egy futballpálya mellett elhaladva, egy aszfaltborítású gyalogúton, 2 perces sétával lehet elérni városunk egyik legszebb parkját, a Béke parkot, illetve annak dél-keleti sarkát. Amennyiben klimatikus szempontjából nézzük a sportpálya felületét, az előző aszfaltborítás jóval gyorsabban felmelegedett, ontotta magából a hőt, addig, környezetvédelmi szempontból a műanyag borítás hosszútávú hatásait mi diákként még nem tudjuk felmérni, viszont rugalmasabb, kevésbé felmelegedő felületként jelenik meg az épületek között. A rövid sétát a parkig egy füves terület mentén tehetjük meg.

2. helyszín: Béke park

1960-ban létesült, 28 834 m² Marcali legzöldebb parkja, található benne vérbükk (*Fagus sylvatica purpurea*), platán (*Platanus*), nyírfa (*Betula pendula*), valamint mocsártölgy (*Quercus palustris*) fásor övezi. Kanyargós gyöngykavicsos utak hálózják be, melyeket bokrok, és a fent említett fák vesznek körül. A kavicsos utak

hátránya, hogy mozgássérültek számára nehezen bejárhatók. A park szívében játszótér, nyugati szélén pedig városunk könyvtára a Berzsényi Dániel Városi Könyvtár található. A park érdekessége, hogy rengeteg rózsabokor tarkítja, teszi színessé, valóságos rózsaligetté, ugyanis 2015 óta hagyomány, hogy az előző évben született gyermekeiknek emléket állítva rózsabokrokat ültethetnek a szülők a parkba.

A park kellemesen 7-10 perc alatt besétálható, a legmelegebb nyári időszakban is kellemes, hűsítő érzést vált ki a látogatójából. Rendkívül gazdag a madárvilága, fekete rigó (*Turdus merula*), fenyő rigó (*Turdus pilaris*), széncinege (*Parus major*), házi veréb (*Passer domesticus*), valószínűleg közép- vagy kis fakopáncs (*Dendrocopos*) fajok, esetenként zöld küllő (*Picus*

viridis) figyelhető meg a szemlélődők számára. Éjszakai sétánk során akár baglyokkal, mint kuvik, (*Athene noctua*), vagy erdei fülesbagoly (*Asio otus*) példányaival is találkozhatunk, melyek a városi rágcsálók számát jelentősen csökkentik. A szemfüles és csendes, padon üldögélők akár vörös vagy közönséges erdei mókusokat (*Scirius vulgaris*) is megfigyelhetnek a parkban.

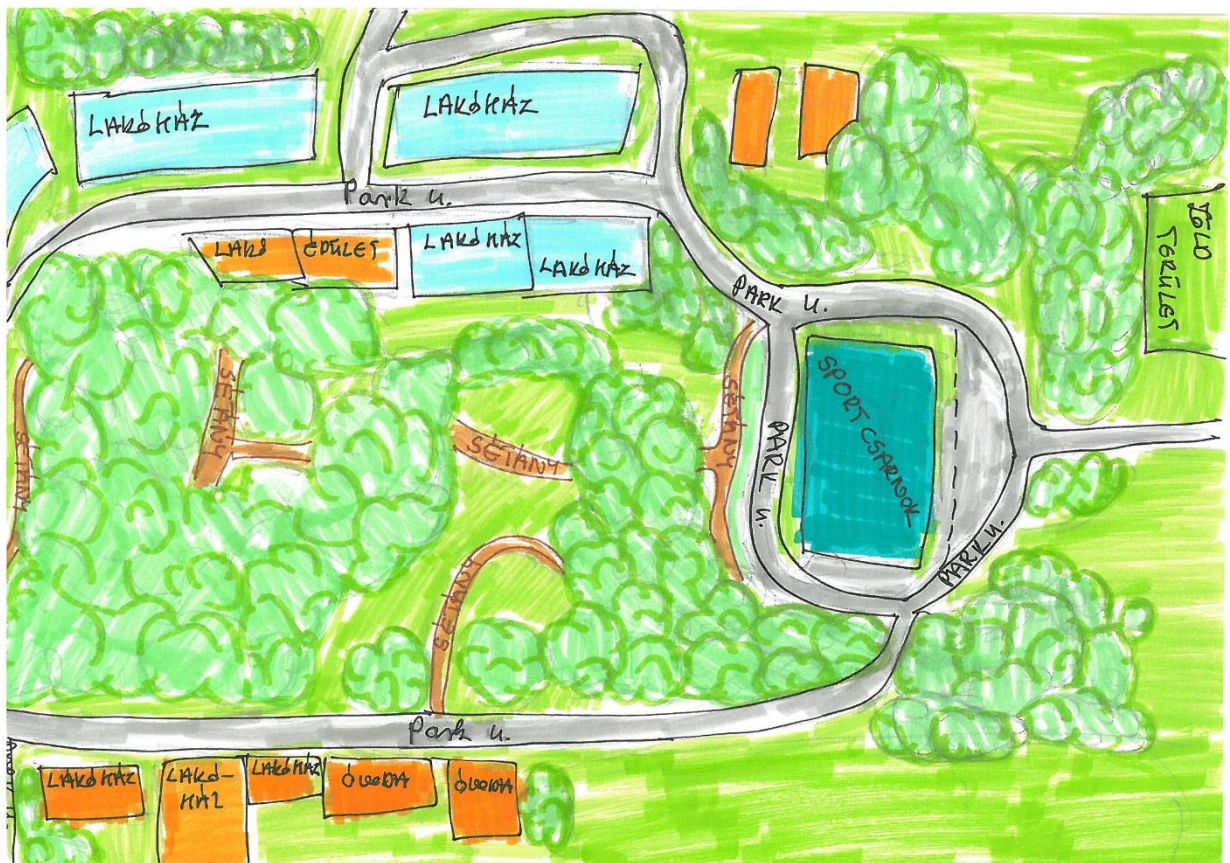
A parkban lévő fák lombkoronaszintje magasan emelkedik a park fölé, így a legmelegebb nyári időszakban is hűsítő hatás érezhető. A parkban megtalálhatók az egyes ökológiai szintek, mint a gyepszint, cserje szint és a lombkoronaszint, mely élőhelyül szolgál az itt élő madaraknak, rágcsálóknak, ízeltlábúaknak.

Ez a park ökológiai értelemben kondicionáló társulás, részben öfenntartó, részben mesterségesen van fenntartva, gondozva, így vesz részt a városi klíma kialakításába, lehetővé teszi a pihenést, felüdülést, hatékonyan szűri a város levegőjét.

- A park déli oldalán lévő sétány mentén két társasház, családi házak, valamint egy óvoda található. A társasházak kívülről szigeteltek, új nyílászárókra lettek a régiek kicserélve, így energetikai szempontból megfelelnek a kor követelményeinek is.
- A park északi oldalán szintén három szintes társasházak helyezkednek el, melyek még nem lettek teljesen felújítva, csak az északi front lett szigetelve, illetve egyénileg a tulajdonosok helyenként nyílászárókat cserélték ki. A társasházak falazata téglá, ami jobb energetikai szempontból előnyösebb, mint a panel szerkezetű lakóházak. A társasház park felőli oldalán egy keskeny járda fut végig. A járda és a társasház között apró szigetszerű virágoszigetek vannak, melyeket az ott lakók gondoznak. Évről évre más egynyári vagy alacsonyabb növésű évelő növényeket ültetnek a lakók, hogy ezzel is színesebbé tegyék a társasházi életet. Ökológiailag a mostanában kedvelt „méhlegelőkhöz” hasonlítanak, mert odacsalogtatják a parkban élő rovarokat.

- Keletről a Kiss László Városi Sportsarnokot találjuk, mely több városi rendezvénynek is otthont ad, valamint gimnáziumunk ünnepségei is itt zajlanak.
- Nyugati részről a Künzelsau tér és a Berzsényi Dániel Városi Könyvtár található. A könyvtár épülete jelenleg teljes körű felújítás alatt van. Előtte Berzsényi Dániel szobra található, melyet hagyományosan minden évben a gimnázium végzős diákjai a ballagáskor megkoszorúznak. A könyvtár mögött egy parkoló található, melynek részben aszfaltozott, részben térkövezett a borítása, így nem csak a sétánk során járható be, hanem a városunkba látogatók számára könnyen megközelíthető. Mellette, a könyvtártól keleti irányban egy úgynevezett filagória szerű zöldkaput is találtunk, melyet futó növények borítanak.
- A könyvtár mellett található a Künzelsau tér, melynek felületét térkő borítja, déli oldalán Zsolnay porcelánkút található. A kút szintén frissíti a város levegőjét, valamint vízforrásként is szolgál az itt élő madarak részére.
- A park közepén található a már fent említett rózsaliget, mely igazán nyáron nyújt látványos képet a parkban sétálóknak.
- Tömegközlekedés szempontjából a buszpályaudvar felől is könnyen megközelíthető, rövid két perces sétával elérhető a park.

3. helyszín: Európa park

Marcali legújabb parkja, az Európa park, 2002-ben létesült, területe 16 319 m², öreg vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*) sora és platánfái (*Platanus*) helyi védelem alatt állnak. Közel a városközponthoz, elsősorban kulturális események helyet adó park, a volt katonai laktanya területén helyezkedik el. A város zöldfelületét növeli, és egy addig kihasználatlan területet alakítottak ki létrehozásakor.

A Béke parkból a Künzelsau téren áthaladva észak-nyugati irányban folytatjuk klímasétánkat. Egy átlagos városi utcára jutva, társasházak között jutunk el a város egyik étterméhez (Mézes Mackó étterem), mely mellett tovább haladva, városunk egyik áruházának (Penny Market) parkolóján keresztül folytathatjuk sétánkat. Ez a terület jellemzően városi jellegű, aszfaltozott felületekkel, kevés árnyékot adó, a parkoló építésekor telepített fákkal övezett terület. Zöld felületet alig találunk, az épületek egy-két szintesek, az elmúlt 20-30 évben épültek. A Marczali Henrik utcán, az áruház mellett jutunk el a parkba. A két park közötti séta 5 perc 45 másodpercet vett igénybe csapatunknak.

Legnagyobb jelentősége ennek a területnek részben az itt zajló kulturális rendezvények miatt van, de részben a város központjában további zöldfelület kialakítási is célként szerepelt az önkormányzat részéről. A városközpontból gyalogosan, kerékpárral, vagy autóval is könnyen megközelíthető, mert a park mellett lévő áruházak, vagy társasházak parkolójában könnyen lehet helyet találni.

- A park keleti részén lévő szabadtéri színpad (ide érkezünk meg a z előző helyszínről), nyáron nyújt lehetőséget a város lakóinak estéenként egy kis kikapcsolódásra egy-egy rendezvény alkalmával.
- Innen nyugati irányban haladva a park másik oldalán is egy kisebb színpadot találunk. Mindkettő műkövel borított felület. A sétány mindkét oldalán bokrok, fák, füves terület található, mely szintén többnyire mesterségesen gondozott terület.
- A két színpad között a park északi részén egy „Helyőrségi kopjafát” találunk. A Honvéd Nyugállományúak Klubja és a Marcali Bajtársi egyesület kezdeményezte a kopjafa fölállítását 2013-ban. A kopjafán megjelenik Marcali címere és az oldalán virágos szőlőlevelekkel díszített faragás. A réztáblán föltüntették a Marcaliban hajdan állomásozó egységeket.
- A park északi részén autótút található melynek másik oldalán egy hatalmas zöld füves terület van. Ez ugyan nem a park része, de az ott lévő társasházak között szinték üdítő látványt nyújt az ott lakók számára.
- A park valójában két részből áll, melyet egy gyalogút köt össze. Ez a gyalogút egyik oldalról egy diszkont áruház mellett, másik oldalról egy óvoda mellett halad el, majd szintén 20-30 éve épült üzletsor, és lakóházak mellet haladhatunk tovább, hogy elérjük a park további részeit.
- Napelemek az Európa park mellet található óvoda tetején, valamint szintén a park mellet lévő nemrég felújított központi konyha épületének a tetején van.

Kitérő: Széchenyi-park

Területe 18 000 m², városunk legrégebbi parkja. Itt található a műemlékvédelem alatt álló Széchenyi-kastély, mely neobarokk stílusban épült 1913-ban, a kastélyban és a park egy részén immár 1944 óta kórház működik. A park legidősebb fáit már több, mint 150 évesek, de találunk itt 100 éves fákat is.

A jelenlegi angol stílusú parkban a következő jellegzetes fákat találjuk:

- tölgy, (hazánkban, Közép-Európában négy őshonos -kocsányos, kocsánytalan, molyhos és a csertölgy- és egy egzóta – vöröstölgy - faj terjedt el). A fahasznosítás szempontjából a hazai tölgyeket két csoportba sorolják: nemestölgyek, vagy egyszerűen: tölgyek, és csertölgy,
- himalájai selyemfenyő (*Pinus wallichiana*),
- közönséges tiszafa (*Taxus baccata*) is található, mely Magyarországon őshonos, 2011-ben az év fája címet is elnyerte, védett. Jellegzetesen kétlaki faj, minden része mérgező, kivéve a barna érett magokat körülvevő édeskés, piros húsköpenyt, melyet a madarak szívesen fogyasztanak. A benne lévő magokat emésztetlenül ürítik, így azokat elpotyogtatva a fa is könnyen szaporodik,
- platán (*Platanus nemzetség*, 9 élő faj terjedt el Észak Amerikában, Európában és Ázsiában – Olaszországtól haladva keleti irányban egészen Pakisztánig).

Marclali segítségével is lehet ismereteket szerezni a parkról:

- „A park legidősebb platán fája 20 méter magas, terebélyes koronájának átmérője 12 méter, minden évben több mint 600 000 levelet hajt, fotoszintetizáló levelek felülete 15000 m², akkora, mint két focipálya.
- Ez a kifejllett platán 708 kg szén-dioxidtól tisztítja meg a város levegőjét, miközben 800 kg oxigént termel évente. Tisztítja a levegőt, kiszűri a port és egyéb szennyeződések, párasítja, hűti a levegőt, 4 ember évi oxigénszükségletét állítja elő.

- Ha kivágnánk ezt a fát, helyette 2000 db 1 m²-es koronájú facsemetét kellene ültetni ahhoz, hogy pótolni lehessen ennek az öreg matuzsálemnek a szerepét.”

4. helyszín: Ipari létesítmény a városban – Mizo tejüzem

Az Európa park gördeszkapályájától folytatjuk sétánkat, rövid úton lehet eljutni az ottani társasházak mögött tovább haladva Marcali egyik legrégebben működő üzeméhez. Ez a rész is még a Múzeum közhöz tartozik. Az Európa park játszó terétől a Mizo tejüzemig 1 perc alatt jutottunk el. Egy kis történeti kitekintéssel is szeretnék megmutatni a város közepén működő tejüzem jelentőségét, az üzem jelenlegi vezetőjének nyilatkozata alapján:

- „Ezen a telephelyen több mint száz éve, 1890 óta folyik tejfeldolgozás. A jelenlegi raktárépület - a megfelelő állagmegóvás mellett - a Széchenyi kastélyhoz tartozó uradalom része volt. Valaha talán istálló lehetett. Pár éve felújították a tetőt, s mivel szerették volna megőrizni a korhű, kisméretű cserepeket a javításnál, egy összedőlt pajtából tudták pótolni.
- „A II. világháború után megalakultak a nagy tejipari vállalatok, Marcali tejüzem Kaposvárhoz tartozott, ún. városellátó üzem volt. Túrót, tejfölt, kakaót, zacskós tejet készítettek. 1984-től kezdődött az azóta is töretlen népszerűségnek örvendő Túró Rudi gyártása. 1993 óta már csak túródesszertek gyártása folyik itt. Érdekesség, hogy ha az egy évben általunk legyártott Túró Rudikat sorba raknánk, Marcali- Rio de Janeiro távolságot adná ki.”
- „1990-ben Tejdesszert Kft. lett az üzemből, 1995-től a Danone tulajdonába kerültek, majd 2010-től pedig a Bonafarm Csoporthoz tartozó SOLE-MIZO Zrt. tagja lett az üzem.”

Jellegzetesen lakótelepi hangulatot árasztó az a terület, mely mentén tovább tudunk haladni. A panel társasházak szigeteltek, így energetikai szempontból már jobban megfelelnek a kor elvárásainak. A házak között fák vannak, melyek javítják a levegő tisztaságát, árnyékot adnak az ott parkoló autóknak, és az ott lakóknak is kellemesebb látványt nyújtanak.

A tejúzem mellett kikanyarodunk a Széchenyi utcára. Innen a társasházak között, kisebb-nagyobb boltok mellett elhaladva jutunk a város fő utcájának déli végéhez. Klímaséta szempontjából a régi épületek között haladva azt tapasztalhatjuk, hogy a régi épületek többségében nincsenek felújítva, több helyen omladozó vakolat látványa fogad minket. Az út mentén keskeny sávban bokrok, fák képeznek minimális zöld felületet. Ezen a részen kevésbé rendezett a városkép, sajnos gyakran szemetes, kissé elhanyagolt részen haladunk tovább. A boltok tulajdonosai a nyílászárókat többnyire kicserélték, de jelentős felújítás nem jellemzi ezeket az épületeket. Kivételt képez a Kopári-sarkon lévő épület, melynek homlokzata a Fő utca rekonstrukciója került felújításra. A tejúzemtől a Kopári-sarokig 7 percen át egy nyugodt tempójú sétával jutottunk.

5. helyszín: Rákóczi utca

A Széchenyi utca végétől kezdhetjük meg sétánkat a teljesen megújult Rákóczi utcán. A teljes séta a Künzelsau térig 8 percig tartott. Ezen végig sétálva, egy-egy padra leülve

megcsodálhatjuk a virágosítás, és parktervezés csodáit, melyek nemcsak esztétikailag élvezhetőbbé, élhetőbbé tették a várost.

A cél forgalomcsillapított „zöld” sétálóutca, városrész kialakítása volt a Széchenyi utca és a Posta köz közötti területen. A 68. számú főút Marcalit elkerülő szakaszának megépítésével lehetőség adódott a városon átmenő fő közlekedési út átalakítására. Az elkerülő út csökkentette a városon áthaladó forgalmat, így egy igazi belvárosi környezetet lehet kialakítani.

A forgalomcsillapított Fő utca a város központját meghatározó Európa parkot és Béke parkot is összeköti. A felújítás során zöld infrastruktúra kialakításával, belterületi csapadék elvezető hálózat rekonstrukciójával, a közúthálózat felújításával, továbbá járdák, parkolók felújításával egy teljesen új városképet tudtak kialakítani a tervezők és kivitelezők.

Kifejezetten előnyként lehet megemlíteni, hogy a sétáló utca jellegének megfelelően sor került energiatakarékos közvilágítás kiépítésére, a környezetbe illő utcabútorok kialakítása is megvalósult. A épületeket részben energiatudatosan újították fel, közlekedési út átalakítására.

Az utca mindkét oldalán tájékoztató információs táblákat találunk, melyek a város múltjáról, érdekességeiről, épületeiről, utcaképről adnak a sétálónak tájékoztatást.

Mellékelünk egy ppt-t, mely marcali jellegzetes épületeit mutatja be azok jellemzőivel, érdekességeivel.

A utcaséta déli –északi irányban:

- Mindkét oldalon felújított, térkövezett járdán lehet haladni, mely mozgáskorlátozottak számára is jól használható. Mindkét oldalon egy-egy sorban személyautóknak kialakított parkolóhelyek vannak, a posta épülete előtt kettő, elektromos autók töltésére alkalmas parkoló lett kialakítva.
- A zöld felületek változatos megjelenésűek, az utca keleti és nyugati oldalán szabadföldi és konténeres ültetésű növényeket, fákat találunk. Évelő és egy nyári növények egyaránt, vegyesen vannak kiültetve, így évszakoknak megfelelően ki lehet cserélni

őket. Az növények között van babérmeggy (*Prunus sect. Laurocerasus*), korallberkenye (*Photinia félék*), levendula (*Lavandula*), bokorrózsák, pálmaliliom (*Yukka*), különböző örökzöldek (pl.: *Thuja occidentalis Danica*), valamint frissen telepített gyep.

- A zöld felületek nem alkotnak egybefüggő parkot, mégis „zöldutcát” alkotnak, mely a mindennapokban, és a különböző rendezvények során is kellemes, hatást nyújt az erre sétálóknak.
- Itt található a város legfontosabb intézményei, gyógyszertár, bankok, éttermek, különböző boltok kereskedések, szálloda, a bíróság, a posta épülete, de pár lépésre a Kulturális Korzó épülete is megközelíthető, melyben jelenleg a könyvtár is működik a felújítás végéig.
- Sajnos városunkban zöldfallal nem találkozhatunk,
- Az utcán végig érve arra a Künzelsau tér jutunk, ahol már jártunk sétánk elején. befordulva a térre folytathatjuk sétánkat, és újra elérjük a Béke parkot.
- Nem haladunk végig újra a park mentén, hanem annak elején van a Szegedi utca, melyen azért érdemes végig sétálni, mert gyönyörű tölgyfái szemet gyönyörködtető látványt nyújtanak, ha valaki felnéz rájuk. Az utca lakóinak biztosan időnként bosszúságot okoz a levelek és termések összesöprése, de a nyári melegben árnyékot adó fák pótolhatatlanok. Az utcán végig érve a gimnázium utcájára jutunk, A Petőfi utcán elhaladunk a gimnázium épülete előtt, azt megkerülve jutunk vissza a kiindulás helyszínére, a sportpályára. Ezt a szakaszt 10 perces sétával teljesítettük.

Kérdőív Marcali város főutcájáról:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSckX99v4HUr2W2kmIfanWuL76zFMpfuoCSm>

[H_OnSBYyE0VdKQ/viewform](https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSckX99v4HUr2W2kmIfanWuL76zFMpfuoCSm)

A séta térképes rajza:

Források:

- <https://www.marcali.hu/index.php/onkormanyzat/szabalyzat-terv/koerneyezetvedelmi-program> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11. 20.)
- <https://gamesz.marcali.hu/> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.21.)
- <https://www.marcali.hu/index.php/varosunk/tortenelem/varostoertenet> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11. 20.)
- <https://marcali.helyivilaga.hu/tortenet> (utolsó letöltés dátuma: 2023.11.21.)
- <https://hu.wikipedia.org/wiki/Marcali> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.20.)
- <https://marcaliipartestulet.hu/2019/01/03/kozel-20-km-turistaut-felujitasa-marcaliban-es-kornyeken-2018-ban/> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- http://www.iranymagyarorszag.hu/polgarmesteri_hivatal_marcali/I304446/kep-3/ (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- <https://marcali.hu/index.php/elet-a-varosban/marcali-naplo/marcali-naplo-cikkek/marcali-naplo-2021-07-szam/megszepult> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- <https://www.termalfurdo.hu/furdo/marcali-varosi-furdo-es-szabadidokozpont-157/kepek> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- <https://www.facebook.com/p/Marcali-Múzeum> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- <https://magyarepitok.hu/mi-epul/2023/01/megujulhat-a-marcali-szechenyi-kastely-es-kornyezte> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- https://www.kozterkep.hu/3786/Terdelo_no_Marcali_1979.html#vetito=181887 (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- <https://marcaliipartestulet.hu/2021/06/16/zuhogo-piknik-gyalogtura-a-megujult-pihenohelyhez/> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berzsényi_obeliszk,_2020_Marcali.jpg (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- <https://marcaliportal.hu/varosunk/30922-gyalogtura-a-kezesfahoz> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- <https://gamesz.marcali.hu/tevekenysegeink/> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- <https://www.facebook.com/photo/?fbid=735498585249453&set=a.735502735249038> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berzsényi_Street_Park_playground,_2020_Marcali.jpg (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)
- <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termesztudomanyok/az-egeszseges-eletmod/az-egeszseges-eletmod/a-varosi-elovilag/varosi-park> (utolsó letöltés dátuma: 2024. 01.11.)
- <https://faipar.hu/hirek/alapanyag/2934/hazai-fafajok-a-toelgyek> (utolsó letöltés dátuma: 2024. 01. 12.)
- <https://mimicsoda.hu/print.php?id=822> (utolsó letöltés dátuma: 2024. 01. 12.)
- <https://gamesz.marcali.hu/tanosveny/> (utolsó letöltés dátuma: 2024. 01. 12.)
- <https://www.kozterkep.hu/31829/helyorsegi-kopjafa> (utolsó letöltés dátuma: 2024. 01. 12.)
- https://nicelocal.hu/somogy-county/entertainment/beke_park/photo/62e3a82c0641c42825040561/ (utolsó letöltés dátuma: 2024. 01. 12.)

Melléklet:

[Marcali régi épületei.pptx](#)